

სამართლებრივი სიკეთე ნარკოტიკული დანაშაულისას

თემურ ცქიტიშვილი

ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქტორი, თსუ,

თინათინ წერეთლის სახელობის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი

1. შესავალი

ქმედების დასჯადობის ლეგიტიმაციის საფუძველი სამართლებრივი სიკეთეა. სსკ-ის კერძო ნაწილის მუხლით გათვალისწინებული ქმედების შემაღენლობის მიზანია დაიცვას სამართლებრივი სიკეთე. ნორმა, რომელიც სამართლებრივი სიკეთის დაცვისკენ არ არის მიმართული, არაღიგატიმურია, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმე სისხლის სამართალს ეხება, ვინაიდან აღნიშნული დარგი უკიდურესი საშუალებაა სახელმწიფოს ხელში¹. აღნიშნულიდან გამომდინარე, როდესაც საუბარია ნარკოტიკული საშუალების მოხმარების დეკრიმინალიზაციასა და ლეგალიზაციაზე, კითხვა, რაც პირველ რიგში დაისმის, არის შემდეგი: ნარკოტიკული დანაშაულის დასჯადობით სახელმწიფომ რომელი სამართლებრივი სიკეთე შეიძლება დაიცვას და აღნიშნული სიკეთის დასაცავად რამდენად აუცილებელია ნარკოტიკული საშუალების მოხმარების დასჯადობა?

სისხლის სამართლის კოდექსის კერძო ნაწილში თავები, როგორც წესი, ისეა ფორმულირებული, რომ მათი სახელწოდებიდან, უმეტეს შემთხვევაში, მკაფიოდ იკვეთება დასაცავი სამართლებრივი სიკეთე. მაგალითად, „დანაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ“, „დანაშაული ჯანმრთელობის წინააღმდეგ“ და ა. შ. მაგრამ,

არის ისეთი თავებიც, რომლებიც სამართლებრივ სიკეთეზე არ მიუთითებენ. კერძოდ, „სატრანსპორტო დანაშაული“, „ნარკოტიკული დანაშაული“ და სხვა. ვინაიდან ეს უკანასკნელი თავები სამართლებრივ სიკეთეზე არაფერს მიუთითებენ, სამართლებრივი სიკეთის საკითხი ინტერპრეტაციის საგანს წარმოადგენს.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში განსხვავებული შეხედულებებია გამოთქმული ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავ სიკეთეზე. წინამდებარე სტატიაში მიმოხილული იქნება აღნიშნული შეხედულებები და ნაჩვენები იქნება ის საფრთხეც, რომელიც სამართლებრივ სიკეთედ „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ მიჩნევისთან არის დაკავშირებული.

2. ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავი სამართლებრივი სიკეთე

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში აღნიშნავენ, რომ ნარკოტიკული დანაშაულისგან სისხლის სამართლებრივი დაცვის ობიექტია მოსახლეობის ზნეობრივი და ფიზიკური ჯანმრთელობა². ხოლო, ექიმის დანიშნულების გარეშე ნარკოტიკული ნივთიერების მოხმარებაზე აღნიშნულია, რომ ნარკოტიკულ ნივთიერებებთან დაკავშირებული სხვა ქმედებებისგან განსხვავებით, აღნიშნული ქმედებისგან დასაცავი სიკეთეა არა მოსახლეობის (ე.ი. განუსაზღვრელ პირთა წრის), არამედ კონკრეტული პირის

¹ ცქიტიშვილი თ., სამართლებრივი სიკეთის დაცვა, როგორც საფრთხის შემქმნელი დელიქტების დასჯადობის ლეგიტიმაციის საფუძველი, „სამართლის ჟურნალი“, 2014, 1, გვ. 357-382; ტურავა მ., სისხლის სამართალი, როგორც სოციალური წესრიგის დაცვის უკანასკნელი საშუალება (კონსტიტუციური და

სისხლის სამართლებრივი ასპექტები), წიგნში: ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი, საიუბილეო კრებული 60, თბ., 2021, გვ. 88-114.

² თოდუა ნ., წიგნში: ლეკვიშვილი / თოდუა / მამულაშვილი, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მეხუთე გამოცემა, თბ., 2017, გვ. 17.

ფიზიკური და ზნეობრივი ჯანმრთელობა. თუმცა, ავტორი იმასაც მიუთითებს, რომ გაუმართლებელია სსკ-ში მსგავსი ხელოვნურად შექმნილი დანაშაულების არსებობა³. ვინაიდან ნარკოტიკული საშუალების მოხმარება და ნარკომანია აზიანებს არა სხვის, არამედ მომხმარებლის ჯანმრთელობას, არ არსებობს ნარკოტიკული საშუალების მოხმარების კრიმინალიზაციის საფუძველი, მაგრამ ეს არ ნიშნავს ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებაზე სახელმწიფოს მიერ ადამიანებისთვის სრული თავისუფლების მიცემის მიზანშეწონილობას. ამიტომ, ავტორის თვალსაზრისით, ნარკოტიკული საშუალების მოხმარება უნდა იწვევდეს ადმინისტრაციულ პასუხისმგებლობას, რაც თანაზომიერი საშუალება იქნება ნარკომანიის გავრცელების თავიდან ასაცილებლად⁴.

არა მხოლოდ ქართულ, არამედ გერმანულ დოგმატიკაში⁵, აგრეთვე იტალიურ სისხლის სამართალსა და მართლმსაჯულებაში, ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავ სიკეთედ მიიჩნევა როგორც საზოგადოებრივი ჯანმრთელობა, ისე საზოგადოებრივი უსაფრთხოება და წესრიგი, რომელსაც ხელყოფს ნარკოდამოკიდებული პირებისგან მომდინარე კრიმინოგენული იმპულსები, აგრეთვე ორგანიზებული დანაშაული, რომელიც დაკავშირებულია ნარკობაზართან. ასევე მხედველობაში მიიღება ახალი თაობის დაცვა⁶. თუმცა, ავტორი აკრიტიკებს სამართლებრივი სიკეთის ასეთ გაგებას და მას მიუღებლად მიიჩნევს. ავტორის კრიტიკის საგანს შეადგენს ის, რომ „საზოგადოებრივი წესრიგი“, რომელიც ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავ სიკეთედაა მიჩნეული, წარმოადგენს ბუნდოვან, ყოვლისმომცველ ცნებას, რომელიც განსაზღვრულობის პრინციპს არ შეესაბამება. ის იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ სისხლის სამართლებრივი ჩარევა დასაბუთდეს ყველაფრის მიმართ, რაც უწესრიგობად იქნება განსაზღვრული⁷.

„საზოგადოებრივი წესრიგი“ ხასიათდება ბუნდოვანი კონტურებით. იგი ერთდროულად მოიცავს სხეულებრივ ხელშეუხებლობას, სიცოცხლის და საკუთრების უსაფრთხოებას და ა. შ. ის არის უფრო მეტად სამართლებრივ სიკეთეთა პრედიკატი, ვიდრე ერთი სამართლებრივი სიკეთე⁸. ავტორი პრობლემურად მიიჩნევს სამართლებრივ სიკეთედ „საზოგადოებრივი“ ჯანმრთელობის განხილვას, ვინაიდან მისი თვალსაზრისით, იგი არ არსებობს. არსებობს მხოლოდ ერთი ან რამოდენიმე ადამიანის ჯანმრთელობა. მაშასადამე, ავტორის თვალსაზრისით, ნარკოტიკული დანაშაულისგან დაცვის ღირს, ლეგიტიმურ სიკეთედ რჩება ჯანმრთელობა⁹ (მაგრამ არა „საზოგადოებრივი“).

მ. შალიკაშვილის თვალსაზრისით, ნარკოტიკული დანაშაული არა მხოლოდ საზოგადოებრივი წესრიგის, არამედ ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგაც არის მიმართული¹⁰. ავტორი ყურადღებას ამახვილებს არა მოსახლეობის, არამედ ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვაზე.

ვინაიდან ნარკოტიკულ საშუალებებთან დაკავშირებული ქმედებებისგან დასაცავ სამართლებრივ სიკეთეზე განსხვავებული მიდგომაა, უმჯობესია თავიდანვე სამართლებრივ სიკეთესთან მიმართებით მსჯელობა ორი მიმართულებით წარიმართოს: 1) რეალურად რა სახის სიკეთის ხელყოფა ხდება ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებით და 2) ზოგადად ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავ სიკეთეს რა წარმოადგენს.

3. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიცია ნარკოტიკული საშუალების შეძენისგან, მოხმარებისგან და გასაღებისგან დასაცავ სამართლებრივ სიკეთეზე

მარიხუანის მოხმარების ლეგალიზაციასთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლოს

³ თოდუა ნ., დასახ. ნაშრ., გვ. 118.

⁴ თოდუა ნ., გოგშელიძე რ., ნარკოტიკული დანაშაული, თბ., 2004, გვ. 8-9.

⁵ Malek K., Betäubungsmittelstrafrecht, 4. Auflage, München 2014, S. 11, Kap. 2., Rn. 2.

⁶ Cavaliere A., Ansätze zur Kritik des Drogenstrafrechts – aus einer italienischen Perspektive, Roxin-FS, zum 80. Geburtstag, Band 2., 2011, S. 1731.

⁷ Cavaliere A., ebenda, S. 1731.

⁸ Cavaliere A., ebenda, S. 1732.

⁹ Cavaliere A., ebenda, S. 1732.

¹⁰ შალიკაშვილი მ., კრიმინოლოგია, მესამე გამოცემა, თბ., 2017, გვ. 173.

2018 წლის 30 ივლისის გადაწყვეტილებაში ერთმანეთისგანაა გამიჯნული სიკეთე, რომელსაც მარიხუანის მოხმარება ხელყოფს და სიკეთე, რომელსაც საფრთხეს უქმნის მარიხუანის ბრუნვა. თუ მარიხუანის მოხმარება მომხმარებლის ჯანმრთელობას ვნებს, მარიხუანის უკანონო ბრუნვა ადამიანთა ჯანმრთელობას და საზოგადოებრივ წესრიგს უქმნის საფრთხეს. ამდენად, მარიხუანის ბრუნვის რეგულირება სწორედ დასახელებული სიკეთის დაცვას ემსახურება. რაც შეეხება მარიხუანის მოხმარებას, მისი აკრძალვა მომხმარებლის ჯანმრთელობის დაცვას შეიძლება ხელს უწყობდეს, მაგრამ მისი ეფექტი საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვაზე არ ამოიწურება მხოლოდ უშუალოდ მომხმარებლის ჯანმრთელობის დაცვით¹¹.

საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, ნარკოტიკული საშუალების შემძენი, გამსაღებელთან ერთად, ქმნის „საბაზრო მოთხოვნას“, რაც ნარკოტიკული საშუალებების ბრუნვის მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენს. მომხმარებელი, გამსაღებელთან შედარებით ნაკლებად, მაგრამ მაინც ხელს უწყობს ნარკოტიკული საშუალებების უკანონო ბრუნვას, რომლის პრევენციაც სახელმწიფოს ვალდებულებას წარმოადგენს¹².

ექიმის დანიშნულების გარეშე ნარკოტიკული საშუალების მოხმარება შეუძლებელია მისი შეძენის გარეშე. იმისთვის რომ ნარკოტიკული საშუალების მომხმარებელმა ნარკოტიკი მოიხმაროს, აუცილებელია, რომ მომხმარებლის ხელში მოხვდეს. ამდენად ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებას წინ უძღვის მისი შეძენა ან დამზადება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასებით, ექიმის დანიშნულების გარეშე ნარკოტიკული საშუალების, მათ შორის მარიხუანის, მოხმარების აკრძალვა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნის მისაღწევ გამოსადეგ საშუალებად შეიძლება ჩაითვალოს, მიუხედავად იმისა, რომ დასახელებული ქმედება ნარკოტიკულ საშუალებებთან დაკავშირებულ სხვა ქმედებებთან

შედარებით ნაკლებად საფრთხის შემქმნელია საჯარო ინტერესებისათვის¹³.

საკონსტიტუციო სასამართლოს მოცემული მსჯელობა იმაზე მიუთითებს, რომ ექიმის დანიშნულების გარეშე ნარკოტიკული საშუალების, მათ შორის მარიხუანის, მოხმარება არა უშუალოდ, არამედ ირიბად მაინც ქმნის საფრთხეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისთვის, კოლექტიური სიკეთისთვის, რაც ნარკოტიკულ ნივთიერებაზე „საბაზრო მოთხოვნის“ გაზრდაში მდგომარეობს. მოხმარება-მიწოდების კანონიდან გამომდინარე, თუ არ არის მოთხოვნა (მოხმარება), აზრს დაკარგავს მიწოდებაც (დამზადება).

4. ნარკოტიკის შედეგად სამართლებრივი სიკეთის დაზიანებაზე ლიტერატურაში გამოთქმული თვალსაზრისი

ლიტერატურაში კანაფის მოხმარებასთან დაკავშირებით გამოთქმულია მოსაზრება, რომ იგი იწვევს ეიფორიის და განტვირთვის დროებით ეფექტს. შიზოფრენიულ გამოვლენებთან მისი კავშირი არ დასტურდება. მიუთითებენ კოორდინაციასთან დაკავშირებული სირთულეების გამოწვევაზე. რაც შეეხება სიკვდილიანობის შემთხვევებთან ნარკოტიკების და კერძოდ, კანაფის მოხმარების დაკავშირებას, ამ თვალსაზრისით, 30 ევროპული ქვეყნიდან მხოლოდ ფინეთი სახელდება. თუმცა, დადგენილი არ არის კანაფის მომხმარებელთა სიკვდილიანობის შემთხვევებში ლეტალური შედეგი გამოიწვია მხოლოდ კანაფის მოხმარებამ, თუ კანაფთან ერთად სხვა ნარკოტიკულმა საშუალებებმაც. უფრო სავარაუდოდ მიიჩნევენ მეორე შემთხვევას¹⁴.

ლიტერატურაში მიუთითებენ კანაფის ხშირი მოხმარების ჯანმრთელობისთვის საშიშ შედეგებზე. თუმცა, ამასთან ერთად ერთმანეთისგან მიჯნავენ კანაფის და მძიმე ნარკოტიკის მოხმარებით გამოწვეულ საფრთხეს¹⁵.

ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებული სისხლისსამართლებრივი პრობლემების მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ

¹¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის გადაწყვეტილება (ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ), პუნქტი 17.

¹² პუნქტი 18.

¹³ პუნქტი 19.

¹⁴ *Cavaliere A., Ansätze zur Kritik des Drogenstrafrechts – aus einer italienischen Perspektive, Roxin-FS, zum 80. Geburtstag, Band 2., 2011, S. 1735.*

¹⁵ *Cavaliere A., ebenda, S. 1736.*

ალკოჰოლის და თამბაქოს ხშირი მოხმარება ჯანმრთელობისთვის უფრო საშიში შეიძლება იყოს, ვიდრე კანაფის. ალკოჰოლის მოხმარება ინვესს საცლაპავის და ღვიძლის კიბოს, ციროზის¹⁶. თუმცა, ლიტერატურაში სანინააღმდეგო მოსაზრებაც არის გამოთქმული, რომლითაც გაკრიტიკებულია მარიხუანის მსუბუქი ნარკოტიკული საშუალებისთვის მიკუთვნება. აღნიშნული შეხედულებით, მარიხუანის მოხმარება მიჩნეულია როგორც მომხმარებლისთვის, ისე გარშემო მყოფთათვის სერიოზული საფრთხის შემქმნელ ქმედებად¹⁷.

5. „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ დაცვაზე, როგორც ნარკოტიკული დანაშაულის დასჯადობის ლეგიტიმაციის საფუძველზე იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულებები

5.1. მოსახლეობის ჯანმრთელობა როგორც უნივერსალური სიკეთე

უნივერსალური სამართლებრივი სიკეთე რამდენადაც ინდივიდუალურ ინტერესებს ემსახურება, ჩნდება კითხვა, სამართლებრივი სიკეთის ასეთი გაგება რამდენად შეესაბამება მოქმედ სისხლის სამართალს ნარკოტიკული დანაშაულების დასჯადობასთან დაკავშირებით. გერმანულ დოგმატიკაში გაბატონებული მოსაზრებით, ნარკოტიკული დანაშაულების დასჯის მიზანია „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ („Volksgesundheit“) დაცვა, რომელიც ცალკეულ ადამიანთა ჯანმრთელობის დაცვით არ ამოიწურება, არამედ მიმართულია მთელი მოსახლეობისკენ¹⁸.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის როგორც კოლექტიური სამართლებრივი სიკეთის წინააღმდეგ მიუთითებენ იმას, რომ მოსახლეობის სხეულზე (Volksgesundheit) როგორც ცალკეულ ინდივიდთა სხეულის ჯამზე საუბარი

შესაძლებელია მეტაფორული თვალსაზრისით. გარდა ამისა, მიუთითებენ იმაზეც, რომ მოსახლეობა არ წარმოადგენს ორგანულ ერთიანობას დამოუკიდებელი სხეულით, რომელიც შეიძლება ავად ან ჯანმრთელად იყოს¹⁹.

ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ნორმების შექმნის მოტივად მიიჩნევა არა ცალკეულ ადამიანთა ჯანმრთელობის, არამედ მთელი საზოგადოების დაცვა იმ საფრთხისგან, რომელიც ნარკოტიკული დანაშაულებიდან მომდინარეობს²⁰. მოსახლეობის ჯანმრთელობა უფრო მეტად მიიჩნევა, ვიდრე მოსახლეობის ყველა წევრის ფიზიკური ჯანმრთელობის ჯამი. ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავი სიკეთე უნივერსალურ სიკეთედ ისევეა მიჩნეული, როგორც სატრანსპორტო დანაშაულებში. შესაბამისად, აღნიშნული დანაშაული არ განიხილება ისეთ დანაშაულად, სადაც პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი გარემოება იქნებოდა საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნა²¹.

კ. ვებერი გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად, ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავი სიკეთედ მიიჩნევა ცალკეულ პირთა და მთელი მოსახლეობის ჯანმრთელობას, აგრეთვე სოციალურ თანაცხოვრებას, რომელიც დაცულია სოციალურად საზიანო ზეგავლენისგან, ახალგაზრდობის დაცვის და ორგანიზებული დანაშაულისგან დაცვის თვალსაზრისით²². გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლო მარიხუანის ფლობის დასჯადობის ლეგიტიმურ მიზნად ასევე განიხილავდა ნარკოტიკებზე დამოკიდებულებისგან დაცვას. არათანაზომიერი ჩარევის აკრძალვა არ აწესებს იმის ვალდებულებას, რომ ნარკოტიკების ფლობასთან დაკავშირებით დამნაშავის მოტივაცია გაითვალისწინოს²³. გენერალურპრევენციული თვალსაზრისით გამართლებულია, რომ ქმედების შემადგენლობებმა მოიცვას ყველა ის

¹⁶ Cavaliere A., ebenda, S. 1736.

¹⁷ გაბიანი ა., ნარკოტიკული ქვესკნელი და მისი ბინადრები, თბ., 2012, გვ. 25-26.

¹⁸ Pasedach Ch., Verantwortungsbereiche wider Volksgesundheit, Berlin, 2012, S. 146; Patzak, in: Körner/Patzak/Volkmer, Betäubungsmittelgesetz, 9. Auflage, München 2019, S. 437, §29, Teil 4, Rn. 1.

¹⁹ Rigopoulou M., Grenzen des Paternalismus im Strafrecht, Berlin, 2013, S. 145.

²⁰ Pasedach Ch., ebenda, S. 146-147.

²¹ Beulke/Schröder, Abgabe von Rauschgift und bewußte Selbstgefährdung, NSTZ 1991, S. 394.

²² Weber K., BtMG, Kommentar, 5. Auflage, München 2017, S. 47-48, §1 Rn. 3.

²³ „Das Übermassverbot verpflichtet nicht dazu, die Motivation des Täters durch eine engere Begriffsbestimmung des Besitzes von Betäubungsmitteln zu berücksichtigen“. ixileT: NSTZ 1997, S. 498.

ქმედება, რომელიც კანონის პროდუქტების არანებადართული მიმოქცევის საფრთხეს ქმნის. მხოლოდ პოლიცია ვერ უზრუნველყოფს იმ საფრთხის თავიდან აცილებას, რაც დაკავშირებულია ნარკოტიკების არაკონტროლირებადი ბაზრის მონაწილეთა მიერ ნარკოტიკული საშუალების ფლობასთან და ნარკოტიკების გავრცელების შესაძლებლობასთან²⁴.

საზოგადოების სამართლებრივი სიკეთე (უნივერსალური სამართლებრივი სიკეთე) წარმოადგენს დაუსრულებელი დისკუსიის საგანს. თუმცა, გერმანელი მეცნიერი *კ. როქსინი* მიუთითებს, რომ კრიტიკა ეხება არა საზოგადოების სამართლებრივ სიკეთეს, არამედ მხოლოდ ცნების გამოყენებას. ასეთი (კრიტიკის ღირსი) გამოყენება მდგომარეობს იმაში, რომ საზოგადოების სამართლებრივი სიკეთის ზოგადი ბუნდოვანი დეფინიციის კონსტრუირება ხდება იქ, სადაც დაცვის ღირსი ინდივიდუალური სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფას საერთოდ არ აქვს ადგილი. როცა ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებით სისხლის სამართალი სამართლებრივ სიკეთედ „მოსახლეობის ჯანმრთელობას“ მიიჩნევს, შეიძლება დასჯადობა განხორციელდეს იქ, სადაც ინდივიდუალური სამართლებრივი სიკეთის არც დაზიანება და არც მისთვის საფრთხის შექმნა მომხდარა. ვინაიდან რეალურად „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ არ არსებობს²⁵.

ნარკოდანაშაულების დასჯადობის მიზანთან და ლეგიტიმაციის საფუძველთან დაკავშირებით საყურადღებოა გერმანული კანონმდებლობის განმარტებით ბარათში გამოთქმული მოსაზრება, რომელსაც თუ გავითვალისწინებთ, კანონმდებლობის მიზნად მიჩნეულია საზოგადოების და მისი ცალკეული წევრებისთვის დიდი საფრთხის აცილება. საქმე ეხება ადამიანების, განსაკუთრებით ახალგაზრდების დაცვას ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისგან, ინდივიდუალობის, თავისუფლების ხელყოფისაგან. აგრეთვე საქმე ეხება ოჯახის სიმტკიცის დაცვას, რომელსაც ნარკომანია საფრთხეს უქმნის. გარდა ამისა, საქმე

ეხება იმას, რომ საზოგადოების ფუნქციონირების უნარს საფრთხე არ უნდა შეექმნას. მაშასადამე, ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავი სამართლებრივი სიკეთე უფრო ვრცელია, ვიდრე ცალკეულ ადამიანის ჯანმრთელობა ან სულაც მრავალი ადამიანის ჯანმრთელობა ერთად აღებული²⁶.

ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავი სამართლებრივი სიკეთე განიხილება როგორც სხვადასხვა ინტერესების კრებითი ცნება, სადაც არ არსებობს კონკრეტიზებადი სამართლებრივი სიკეთე. თუ საზოგადოებრივი კეთილდღეობა სამართლებრივ სიკეთედ იქნა მიჩნეული, პრინციპულად შეიძლება ყველა ქმედება, რომელიც სოციალურად საზიანოა სისხლის სამართლებრივი აკრძალვის საგნად იქცეს. ამგვარად, სამართლებრივი სიკეთე კარგავს სისხლის სამართლის ლეგიტიმაციის პოტენციას. სამართლებრივ სახელმწიფოში თითოეული სამართლებრივი სიკეთე საზოგადოების ფუნქციონირების უნარის დაცვას ემსახურება. აღნიშნული სიკეთის უკონტურობის (კონტურის არარსებობის) გათვალისწინებით, ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის შემოფარგვლა და კონკრეტიზაცია, სამართლებრივი სიკეთის, თვალსაზრისით სისტემურად შეუძლებელად მიიჩნევა²⁷.

ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავი სამართლებრივ სიკეთედ ასევე ასახელებენ საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას და სახელმწიფო წესრიგს²⁸. ნარკოტიკული დანაშაულებისგან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების და სახელმწიფო წესრიგის დაცვასთან დაკავშირებით საინტერესოა ქართული სსკ-ის პოზიცია. ქართულ სსკ-ში ნარკოტიკული დანაშაულების თავი მოქცეულია საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა კარში, რის გამოც შეიძლება ითქვას, რომ ქართული სისხლის სამართლის კანონმდებლობაც აღნიშნულ სიკეთეს მიიჩნევს ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავ ერთ-ერთ სიკეთედ, ვინაიდან სსკ-ში თავებად და კარებად დაყოფა სწორედ სამართლებრივი სიკეთის მიხედვით

²⁴ NStZ 1997, S. 498.

²⁵ Roxin, Claus, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München, 2006, S. 17, §2 Rn. 10.

²⁶ Pasedach Ch., ebenda, S. 147.

²⁷ Rigopoulou M., Grenzen des Paternalismus im Strafrecht, Berlin, 2013, S. 148.

²⁸ Pasedach Ch., ebenda, S. 147.

ხდება. საყურადღებოა ის, რომ აღნიშნულ კარში ცალკე არის გამოყოფილი მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და საზოგადოებრივი ზნეობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების თავი, რომელიც ნარკოტიკული დანაშაულების თავისგან გამიჯნულია, მაგრამ ეს არ გამოორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავ ერთ-ერთ სიკეთედ მიჩნეულ იქნას მოსახლეობის ჯანმრთელობა. ის, რომ ნარკოტიკული დანაშაულები ცალკე თავად იქნა გამოყოფილი, განპირობებულია მისი სფეროფიკით, იმით, რომ მისი საგანი, უმეტესად, ნარკოტიკული საშუალებაა. თუმცა, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და საზოგადოებრივი ზნეობის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა კარში ნარკოტიკული დანაშაულების თავის ცალკე გამოყოფა იურიდიულ ლიტერატურაში აღნიშნულ დანაშაულთა მომეტებული საზოგადოებრივი საშიშროებითაა ახსნილი²⁹.

ვინაიდან ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავ სიკეთედ მოსახლეობის ჯანმრთელობა განიხილება, საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნის გამო სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის პრინციპიც ვერ იქნება გამოყენებული ქმედების გასამართლებლად, ისევე როგორც ვენერიულ დაავადებათა გავრცელების შემთხვევაში. აღნიშნულ შემთხვევაში პარტნიორის თანხმობა ვერ გამოორიცხავს დასჯადობას, ვინაიდან დასჯადობის მიზნად მიიჩნევა არა იმდენად იმ ადამიანის დაცვა, რომელსაც დაავადებით ინფიცირების საფრთხე ექმნება, არამედ უფრო მეტად ვენერიულ დაავადებათა გავრცელების თავიდან აცილება³⁰. საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნა ვერ დაედება საფუძვლად სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას, ვინაიდან სისხლის სამართლით დასჯადია არა საკუთარი, არამედ სხვისი სიკეთისთვის საფრთხის შექმნა და ხელყოფა. საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნა სისხლის სამართალში განიხილება ობიექტური შერაცხვის გამომრიცხავ გარემოებად.

5.2. გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიცია „მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე“ როგორც სამართლებრივ სიკეთეზე

გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოც კანაფთან დაკავშირებით მიღებულ გადანჯვეტილებებში „როგორც ცალკეული ადამიანის, ისე მთლიანად მოსახლეობის ჯანმრთელობას“, ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავ სამართლებრივ სიკეთედ ასახელებს³¹. რაც შეეხება „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ ცნების არსს, გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლო მასში არა მხოლოდ ცალკეულ პირთა ჯანმრთელობას, არამედ სოციალური თანაცხოვრების ფორმასაც მოიაზრებს³².

გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ თავისი გადანჯვეტილებით დაადასტურა „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ როგორც სამართლებრივი სიკეთის ექსტენსიური ინტერპრეტაციის არსებობის ტენდენციები. დაცული უნდა იყოს საზოგადოების ყველა წევრის სხეულებრივი ჯანმრთელობა ერთიანობაში, გარდა ამისა, საზოგადოების წევრთა თანაცხოვრება. ცალკეულ მომხმარებელთა ჯანმრთელობის დაცვა არის თანამდევნი მიზანი (ბეილლუფიგეს ძიელ). ცალკეულ პირთა ჯანმრთელობა საზოგადოების ჯანმრთელობის შემადგენელ ნაწილად განისაზღვრება, რაც მნიშვნელოვანი წინაპირობაა საზოგადოების ფუნქციონირებისთვის. ამის უკან დგას თვალსაზრისი, რომ სახელმწიფოს და საზოგადოების შემადგენლობა დამოკიდებულია ჯანმრთელ მოქალაქეებზე. ამიტომ იგი დაცული უნდა იყოს იმ საფრთხეებისგან, რომელიც მას ემუქრება მართლშეგნების ან გადანჯვეტილების მიღებისა და განჭვრეტის უნარის ცვლილებით მის მოქალაქეებზე ნარკოტიკების ზეგავლენის, განსაკუთრებით, ამით გამოწვეული მოტივაციის დაქვეითების შედეგად. ცალკეულ მოქალაქეთა ჯანმრთელობის გვერდით, საქმე ეხება ახალგაზრდობის და ოჯახის, ისევე როგორც სოციალური, ეკონომიური და პოლიტიკური სტაბილურობის დაცვას, ამასთან ერთად საზოგადოების ფუნქციონირებას. მიზანი არის ნარკოტიკებისგან

²⁹ თოდუა ნ., გოგშელიძე რ., ნარკოტიკული დანაშაული, თბ., 2004, გვ. 3.

³⁰ Rigopoulou M., Grenzen des Paternalismus im Strafrecht, Berlin, 2013, S. 146.

³¹ BVerfGE 90, 145 (174). miTiTebulia: Pasedach Ch., ebenda, S. 148.

³² BVerfGE 90, 145 (174). miTiTebulia: Pasedach Ch., ebenda, S. 148.

თავისუფალი იდეალური ტიპის საზოგადოების შექმნა და დაცვა, რომელიც თავისუფალია ალკოჰოლიზმის, ნარკომანიის და მასზე დამოკიდებული სხვა შედეგებისგან³³.

5.3. კონსტიტუციურსამართლებრივი კრიტიკა სამართლებრივ სიკეთედ „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ მიჩნევის წინააღმდეგ

კონსტიტუციურსამართლებრივი თვალსაზრისით „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ მიჩნევა სამართლებრივი სიკეთედ, სხვადასხვა მოსაზრებით მიიჩნევა მიუღებლად. გასათვალისწინებელია რამდენად ემსახურება ეს სიკეთე ცალკეულ პირთა ინტერესებს. არ გამოირიცხება კლასიკური სამართლებრივი სიკეთეების გვერდით, როგორცაა, სიცოცხლე, სხეულებრივი ხელშეუხებლობა და თავისუფლება, ახალი სამართლებრივი სიკეთეების დამკვიდრება. სისხლის სამართალმაც უნდა აუწყოს ფეხი საზოგადოების ცვალებად მოთხოვნებს და ახალ საფრთხეებს. ამგვარად საზოგადოებრივი ცვლილებები აისახება დღევანდელ ე. წ. „რისკის საზოგადოებაში“ („ლისიკოგესელსცჰაფტ“), სადაც ადამიანები თვითგანადგურების ინდუსტრიულ შესაძლებლობებთან დაკავშირებული გადანყვეტილებებით ყველა სხვის სიცოცხლეს უპირისპირდებიან. თანამედროვე საზოგადოება დადღასმულია ახალი ატომური, ქიმიური, ეკოლოგიური, გენტექნოლოგიური საფრთხეებით და რისკებით, რომლებიც საზიანო შედეგებს იწვევენ, თუმცა ადამიანთა ქმედებით, გადანყვეტილებითაა გამონეული. თანამედროვე სისხლის სამართალმა არ შეიძლება უყურადღებოდ დატოვოს მსხვერპლთან მიმართებით სამართლებრივ-ლიბერალური პრინციპები. ლიტერატურაში მიუთითებენ ამგვარი მიდგომით სამართლებრივი სიკეთის კონცეფციის განვრცობაზე, რაც შეიძლება წინააღმდეგობაში მოდიოდეს განსაზღვრულობის კონსტიტუციურსამართლებრივ პრინციპთან³⁴. აღნიშნული პრინციპის გათვალისწინებით, სამართლებრივ სიკეთედ უნდა მიიჩნეოდეს არა აბსტრაქცია, არამედ ის, რაც კონკრეტული სახით არსებობს და ხასიათდება იმ თვისებებით, რომლის გამოც მისი

ხელყოფა ან მის მიმართ საფრთხის შექმნაც შესაძლებელია. ასეთი სიკეთის მიმართ ხელყოფის და საფრთხის შექმნაც ექვემდებარება დადგენას და შეფასებას.

6. ნარკოტიკული დანაშაულის, როგორც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის დასჯადობის კონსტიტუციურობის საკითხი

„მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ სამართლებრივი სიკეთის დაცვა ხდება ისეთი ტიპის დელიქტით, როგორიცაა აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი, რომელიც მიზნად ისახავს სამართლებრივი სიკეთის დაცვას ხელყოფამდელ, წინარე სტადიაზე. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტზე ყურადღების შეჩერება იწვევს სისხლისსამართლებრივ დასჯადობის წინაპირობების შემცირებასაც, ვინაიდან იგი დაკავშირებულია მხოლოდ განსაზღვრულ ქმედებასთან, რომლის ინკრიმინირებაც კანონმდებელმა მოახდინა, რომელიც ტიპურად საფრთხის პოტენციას შეიცავს. ისინი არ მოითხოვენ შედეგის დადგომას და აქედან გამომდინარე მიზეზობრივი კავშირის დადგენას. ხელყოფის ან კონკრეტული საფრთხის თავიდან აცილება მხოლოდ საკანონმდებლო მიზანია და არა ქმედების შემადგენლობის ნიშანი³⁵.

ერთ-ერთი შეხედულებით, ქმედების სისხლის სამართლის და ბრალის პრინციპის მიხედვით, ასეთი სახის დელიქტების კონსტრუქცია უკიდურესად საეჭვოდ მიიჩნევა. ამის მიზეზად სახელდება ის, რომ ქმედების სისხლის სამართლის მიხედვით, სასჯელის მოქმედება დამოკიდებულია მხოლოდ ქმედების შემადგენლობაში აღწერილი ქმედების განხორციელებაზე. შეუძლებელია მოქმედი პირის პიროვნულობა და ცხოვრების წესი იყოს დასჯადი. ნარკოტიკულ დანაშაულთა შემადგენლობები უმეტესად არ მოითხოვს საზიანო შედეგის დადგომას და საფუძვლად უდევს ქმედების მხოლოდ ზოგადი საშიშროება, რის გამოც ხდება საზღვრების გადანევა დამნაშავის სისხლის სამართლისკენ³⁶. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ნარკოტიკული საშუალების მოხმარების დასჯადობა, თუმცა, მხედველობაშია მისაღები

³³ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 149.

³⁴ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 149-150.

³⁵ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 150-151.

³⁶ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 151.

ნარკოტიკული საშუალების სახეობა, მისი გავლენა მომხმარებელზე და აღნიშნულის მიხედვით, მის ირგვლივ მყოფ პირებზე.

ზემოთ აღნიშნულის ანალოგიურად ჩნდება კითხვა ასეთ ქმედებათა კრიმინალიზაციის ტექნიკის არსებობის გამართლებასთან დაკავშირებით, პრინციპის „არავითარი სასჯელი ბრალის გარეშე“ გათვალისწინებით, რომელიც გამომდინარეობს სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპიდან და მოითხოვს, რომ სასჯელი არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იყოს უფრო მაღალი დამნაშავეს ბრალთან მიმართებით. აქ ჩნდება მორიგი კითხვა, ბრალეული გაკიცხვა როგორ შეიძლება გამართლდეს, როცა საფრთხე, რომლის თავიდან აცილება სასჯელის მუქარით უნდა მომხდარიყო, არ რეალიზდება და საერთოდ არც შეეძლო რეალიზებულიყო³⁷.

მაშინ როცა ავტორთა ერთი ნაწილი აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დასჯადობის ლეგიტიმაციას კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს, ავტორთა მეორე ნაწილი, აღნიშნული ტიპის დელიქტების სისხლისსამართლებრივ დასჯადობას კონსტიტუციის შესაბამისად თვლის. კონსტიტუციურად და ლეგიტიმურად მიიჩნია აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დასჯადობა იტალიის საკონსტიტუციო სასამართლომაც³⁸. შეიძლება ითქვას, რომ ანალოგიური პოზიციაა გატარებული საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადამწყვეტილებაში, რომელიც მიიღო მარიხუანის მოხმარების დეკრიმინალიზაციასთან დაკავშირებით. მართალია, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ არაკონსტიტუციურად სცნო მარიხუანის მოხმარების სისხლისსამართლებრივი დასჯადობა, ხოლო მოგვიანებით, ზოგადად, სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, მაგრამ მეორე მხრივ, დეკრიმინალიზაციასთან დაკავშირებით მიღებულ გადაწყვეტილებაში არ არის არაკონსტიტუციურად მიჩნეული ზოგადად, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დასჯადობა.

როდესაც საუბარია ნარკოტიკულ დანაშაულზე, როგორც აბსტრაქტული საფრთხის

დელიქტზე, მხედველობაშია საფრთხის შექმნა ჯანმრთელობისთვის და სიცოცხლისთვის, მაგრამ ჩნდება კითხვა, კანაფის მოხმარება რამდენად შეიძლება საფრთხეს უქმნიდეს მომხმარებლის სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას?

როგორც სპეციალურ ლიტერატურაში აღნიშნავენ, ერთჯერადი მოხმარებისთვის განკუთვნილი ოდენობით კანაფის მოხმარებას და გადატანას არ შეუძლია ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შექმნა. მას არ შეუძლია იმაზე მეტი, რაც ერთ ჭიქა ვისკის ან ერთ ღერ სიგარეტს. (აბსტრაქტული) საფრთხე შეიძლება შექმნას ხშირმა მოხმარებამ³⁹. ანალოგიურის თქმა შეუძლებელია ყველა ნარკოტიკულ საშუალებებთან მიმართებით. მაგალითად, კოკაინმა და ჰეროინმა სასიკვდილო შედეგი შეიძლება პირველივე მიღებაზე გამოიწვიოს. ეს არის დამოკიდებული დოზირებაზე, მიღების ფორმაზე და ინდივიდუალურ თავისებურებებზე. ნარკოტიკული საშუალების მიღება ზოგჯერ დაკავშირებულია გარკვეულ საფრთხესთან, როგორიცაა შიდსი, ჰეპატიტი⁴⁰, გარდა იმისა, რომ გარკვეული სახის ნარკოტიკული საშუალების მიღება ისედაც ქმნის საფრთხეს ჯანმრთელობისთვის.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულებით, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების და უნივერსალური სამართლებრივი სიკეთის კონცეფციის საფრთხე იმაში მდგომარეობს, რომ სისხლის სამართალი არ იქნება კანონმდებლის ულტიმა რატიო⁴¹. აღნიშნული საკითხი მართლაც საყურადღებოა, ვინაიდან სისხლის სამართალი სახელმწიფოს ხელში უკიდურეს საშუალებას წარმოადგენს, მაგრამ რამდენად შეიძლება სისხლის სამართალს უკიდურესი საშუალება ეწოდოს მაშინ, როცა სასჯელის შესაფარდებლად საკმარისია ისეთი ქმედების განხორციელება, რომელსაც სინამდვილეში არ გამოუწვევია საზიანო შედეგი და არ შეუქმნია რეალური საფრთხე? მიუხედავად იმისა, რომ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი არ მოითხოვს რეალური საფრთხის შექმნას ან საზიანო შედეგის გამოწვევას, მისი კრიმინალიზაცია მაინც მიზანშეწონილია, ვინაიდან საქმე ეხება ისეთ

³⁷ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 151.

³⁸ *Cavaliere A.*, *Ansätze zur Kritik des Drogenstrafrechts – aus einer italienischen Perspektive*, Roxin-FS, zum 80. Geburtstag, Band 2., 2011, S. 1738.

³⁹ *Cavaliere A.*, ebenda, S. 1738.

⁴⁰ *Cavaliere A.*, ebenda, S. 1739.

⁴¹ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 152.

ქმედებას, რომელსაც ტიპურად შეუძლია საზიანო შედეგის გამოწვევა. შესაბამისად, როდესაც კანონმდებელი აყალიბებს აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის შემადგენლობას, უნდა გაითვალისწინოს, თუ რამდენად შეუძლია სამართლებრივი სიკეთისთვის გენერალიზებულად საფრთხის შექმნა იმ ქმედებას, რომლის კრიმინალიზებაც ხდება.

7. ნარკოტიკული დანაშაულის დასჯადობა და პატერნალისტურად მოტივირებული დასჯადობის საფრთხე

ლიტერატურაში გამოთქვამენ ეჭვს, რომ ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავი სამართლებრივი სიკეთე შეიძლება სახელმწიფოს ხელში წარმოადგენდეს მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს პატერნალისტურად მოტივირებული მიზნების რეალიზაციისთვის. დამაზიანებელი ქმედებისგან მოქალაქეთა დაცვა ხდება მათი ნების სანაღმდეგოდ. ამდენად, ნარკოტიკულ დანაშაულებთან დაკავშირებით სისხლის სამართალი ქმნის საფრთხეს „პატერნალისტურად მოტივირებული სამართლის“ დაშვებასთან დაკავშირებით. ლიბერალური სახელმწიფოს კონსტიტუციური გაგების საფუძველზე, რომელიც ცალკეულ პირთა ავტონომიიდან გამომდინარეობს, ასეთი მიდგომა შეიძლება კრიტიკულად შეფასდეს.⁴²

ბევრი ადამიანი საფრთხეს უქმნის საკუთარ თავს: არასწორი კვების რეჟიმით, მოწევა, ალკოჰოლით და არაჯანსაღი ცხოვრებით, ავტომანქანის სწრაფი ტარებით ან საფრთხის შემცველი სპორტით. ასეთი ქმედებები არ წარმოადგენს სისხლის სამართლებრივი აკრძალვის საგანს, ვინაიდან სისხლის სამართლის ამოცანაა თავიდან იქნას აცილებული სხვა პირის დაზიანება მისი ნების წინააღმდეგ. რაც შეეხება საკუთარი ნებით დაზიანებას, იგი არის არა სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა, არამედ პირადი თვითრეალიზაციის ნაწილი და ის სახელმწიფოს არ ეხება.⁴³

საერთაშორისო სამართლებრივ თეორიაში საკამათოა სახელმწიფო პატერნალიზმი ანუ

სასჯელით ადამიანის დაცვა საკუთარი თავისგან რამდენად დასაშვებია. თუმცა, სამართლებრივი სიკეთის დაცვასთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის შემოფარგვლა შეიძლება დასაშვები იყოს დაზარალებულის პიროვნული ავტონომიის ნაკლებობის (სულიერი დაავადების, იძულების, შეცდომის ან სხვა მსგავს) შემთხვევაში ან ახალგაზრდობის დაცვის მიზნით, რაც ეფუძნება შეზღუდულ პირად პასუხისმგებლობას⁴⁴. როდესაც ადამიანი თავისუფალი ნების გამოხატვისთვის და თავისუფალი გადაწყვეტილების მიღებისთვის უუნაროა, სახელმწიფო ვალდებულია ასეთი ადამიანი დაიცვას არა მხოლოდ სხვისი ხელყოფისგან, არამედ საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნისგანაც.

განსაკუთრებით საკამათო საკითხია მსუბუქი ნარკოტიკების შეძენა და ფლობა. როცა სრული პასუხისმგებლობის მქონე სრულწლოვანი მცირე ოდენობით ჰაშიშს მხოლოდ პირადი მოხმარების მიზნით ფლობს, არავის არ აზიანებს საკუთარი თავის გარდა. მაშასადამე, სახეზე არ არის სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა, ამიტომ დასჯის საფუძველი საკამათოდ მიიჩნევა⁴⁵.

მსუბუქი ნარკოტიკის მოხმარება არ აზიანებს ჯანმრთელობას, ისევე როგორც ალკოჰოლი და სიგარეტი, არ იწვევს არც დამოკიდებულებას და არ წარმოადგენს უფრო მძიმე ნარკოტიკზე გადასვლის კარიბჭეს, ამდენად დასჯის საფუძველი არ არის მკაფიო⁴⁶.

ქ. პასედახი⁴⁷ სვამს კითხვას, შეიძლება თუ არა „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ ხელყოფა მცირე მოცულობით კანაფის ფლობით. იგი ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, რომ მხოლოდ ერთი პირის ასეთ ქმედებას არ შეუძლია მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელყოფის გამოწვევა. მხოლოდ ერთ ადამიანს შეაქვს მცირე წვლილი ასეთი საზიანო შედეგის გამოწვევაში. ეს არის ის თვალსაზრისი, რომელიც საფუძველად უდევს ე. წ. კუმულაციურ დელიქტებს. ავტორი დასჯადობის ასეთ დასაბუთებაში თანაზომიერების ფარგლების დარღვევის საფრთხეს ხედავს⁴⁷.

გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ 1994 წლის გადაწყვეტილებით უმნიშვნელო

⁴² Pasedach Ch., ebenda, S. 152.

⁴³ Roxin, Claus, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München, 2006, S. 23-24, §2 Rn. 32.

⁴⁴ Roxin, Claus, ebenda, S. 24, §2 Rn. 33.

⁴⁵ Roxin, Claus, ebenda, S. 24, §2 Rn. 34.

⁴⁶ Roxin, Claus, ebenda, S. 24-25, §2 Rn. 35.

⁴⁷ Pasedach Ch., ebenda, S. 152.

(ნაკლები მნიშვნელობის ანუ იგულისხმება მცირე მოცულობის) შემთხვევები ჩათვალა ისეთად, როცა უნდა მოხდეს სასჯელისაგან გათავისუფლება⁴⁸.

8. „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ როგორც სამართლებრივი სიკეთის მიმართება განსაზღვრულობის კონსტიტუციურ პრინციპთან

სასჯელის განსაზღვრულობის ლეგიტიმაციის პრობლემა განსაკუთრებით მწვავედ დგას მაშინ, როცა საქმე უნივერსალურ სამართლებრივ სიკეთეს ეხება. ასეთი საკანონმდებლო პრაქტიკა არ მოქმედებს მხოლოდ ნარკოტიკულ დანაშაულებთან მიმართებით, არამედ ასევე სამართლის იმ სფეროში, სადაც მიზეზობრიობა რთული დასადგენია. ამ თვალსაზრისით გამოყოფენ საექიმო და პროდუქციის წარმოებასთან დაკავშირებულ სფეროებს⁴⁹.

განსაზღვრულობის პრინციპის დარღვევა მძიმე კონსტიტუციურსამართლებრივ დარღვევას წარმოადგენს. შესაბამისად, სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის კონსტიტუციურობისთვის მნიშვნელოვანია იმის გარკვევა, თუ რამდენად აკმაყოფილებს დასახელებულ მოთხოვნას.

ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ ცნება არის უკიდურესად ბუნდოვანი და განუსაზღვრელი. ამდენად იგი იძლევა მაღალი დოზით განვრცობითი სამოსამართლო განმარტების შესაძლებლობას. ამიტომ ქ. პასედახის თვალსაზრისით, დასჯადობა არ შეესაბამება განსაზღვრულობის კონსტიტუციურ პრინციპს და მოსამართლეს აძლევს შესაძლებლობას, გასცდეს სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის ფარგლებს. მაშინ როცა სისხლისსამართლებრივი დასჯადობა არსებითად და არაგანჭვრეტადად მოსამართლის კონკრეტულ გადაწყვეტილებაზეა დამოკიდებული, თავისუფლების საგარანტიო ფუნქციას, რომელიც სისხლის სამართალს კონსტიტუციის მიხედვით აქვს, კარგავს. სისხლის სამართალი სახელმწიფოს ხელში იქცევა მართვის მოქნილ ინსტრუმენტად⁵⁰.

9. „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ როგორც სამართლებრივ სიკეთეთა კუმულაცია

განვრცობითი სამოსამართლო განმარტების მაგალითს გვანდის გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ „კანაფთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილება“, რომელშიც საკონსტიტუციო სასამართლო ცდილობს ჯანმრთელობის ვიწრო გაგების გვერდით, საზოგადოების ეკონომიკური, კულტურული და პოლიტიკური საფუძვლები ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დაცულ სიკეთეთა წრეს მიაკუთვნოს, რითაც „მოსახლეობის ჯანმრთელობისგან“ „ჰიპერსიკეთის“ კონსტრუირება მოახდინა. ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავი სამართლებრივი სიკეთის ასეთი განმარტებით დასაბამი მიეცა შემდგომში სამართლებრივი სიკეთეების განვრცობით ინტერპრეტაციას. ფაქტობრივად, ერთი მხრივ, შესაძლებელია ახალი სიკეთის შემოტანა, ხოლო მეორე მხრივ, სისხლის სამართლის ნორმის მიჩნევა ისეთად, რომელიც სხვადასხვა სიკეთის დაცვას ემსახურება. დაუშვებელია სხვადასხვა სამართლებრივ სიკეთეთა კუმულაციით, რომლებიც თავისთავად არასაკმარისად მიიჩნევა სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის დასაბამუთებად, სისხლისსამართლებრივი დასჯადობის სფეროების განვრცობა. ასეთ დროს სამართლებრივი სიკეთეები არ ასრულებენ სისხლის სამართლის შემოფარგვლის (შემოსაზღვრის) ამოცანას. სამართლებრივი სიკეთის ამგვარი გაგება მოქალაქეთა საზიანოდ ქმნის არსებით სამართლებრივ საფრთხეს. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის პრევენციული მიზანი შეუძლებელია განხორციელდეს: დაშინება ვერ მიიღწევა, როცა დასჯადი ქმედების ფარგლები დადგენილი არ არის⁵¹. იმისთვის რომ პრევენციის მიზანი ეფექტურად იქნას მიღწეული დაკონკრეტებული უნდა იყოს თუ რომელ სიკეთეს იცავს მოქმედი სამართლის ნორმა და ქმედების დასჯადობის ფარგლებიც განსაზღვრული უნდა იყოს.

⁴⁸ BVerfGE 90, 145-226 (1994). miTiTebulia: *Roxin, Claus*, ebenda, S. 25, §2 Rn. 36.

⁴⁹ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 151.

⁵⁰ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 152.

⁵¹ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 153.

10. „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ როგორც დამოუკიდებელი ცალკეული სიკეთე

ლიტერატურაში საუბარია „მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე, როგორც ცალკეულ, არაკუმულაციურ სიკეთეზე, რომელიც არ არის ინდივიდუალური სიკეთე, არამედ იგი არის უნივერსალური სიკეთე, თუმცა არ შედგება სხვადასხვა ინდივიდუალური ინტერესებისგან⁵².

სხვადასხვა სამართლებრივ სიკეთეთა კუმულაცია როგორც „ჰიპერ-სამართლებრივი სიკეთე“ არ მიიჩნევა დასაშვებ ბაზისად, რის საფუძველზეც „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“, როგორც სამართლებრივი სიკეთის, არსებობის გამართლება იქნებოდა დასაშვები. ამდენად ავტორები უშვებენ იმის შესაძლებლობას, რომ „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ მიჩნეულ იქნას დამოუკიდებელ „ცალკეულ უნივერსალურ სიკეთედ“. აღნიშნული საკითხი წარმოშობს კითხვას სამართლებრივი სიკეთის მატარებელთან დაკავშირებით. „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ მოითხოვს შესაბამის სუბიექტს, რომელიც ჯანმრთელად ან ავად შეიძლება იყოს. მაგრამ როგორ შეიძლება ხალხს ასეთი ფიზიკური თვისება ჰქონდეს? მას არ გააჩნია დამოუკიდებელი სხეული და ორგანიზმი.⁵³

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმული თვალსაზრისით, „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ მეტაფორული თვალსაზრისით უნდა იქნას გაგებული და სახელმწიფოს ფუნქციონირების და მისი სტრუქტურის თანაბრად უნდა იქნას დაყენებული. ხელი უნდა შეეწყოს სახელმწიფოს ფუნქციონირების დაცვას და არ უნდა შეექმნას საფრთხე. მოწესრიგებული და მშვიდობიანი საზოგადოებრივი თანაცხოვრება მოითხოვს სოციალურ სტრუქტურას და კომუნიკაციის ველს, რომლებიც ცალკეულ პირთა თავისუფალი განვითარების ძირითად პირობებს მიეკუთვნება. თუმცა, საზოგადოების ფუნქციონირების უნარი ისე როგორც მოსახლეობის ჯანმრთელობა საკუთრივ, არის ბევრად უფრო ბუნდოვანი. გარდა ამისა, ვინ წყვეტს, სახელმწიფოს ფუნქციონირების უნარი რის მიხედვითაა შემოფარგლული და ამდენად „როდისაა ხალხი ავად“? პასუხი ყოველთვის

დამოკიდებულია განსაზღვრული საზოგადოებრივი ჯგუფის პოლიტიკურ მსოფლმხედველობაზე და ამიტომ დიდად არის იდეოლოგიზებული. ამ დასაბუთებით ბევრი ქმედება პენალიზებულია იმის მიხედვით, თუ რამდენად მავნეა (საზიანოა) იგი საზოგადოებრივი თანაცხოვრებისთვის. მოსახლეობის ჯანმრთელობის ინტერპრეტაცია იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ გათვალისწინებულ იქნას სხვადასხვა საზოგადოებრივი თვალსაზრისი სახელმწიფოს და ადამიანების საქმეებთან დაკავშირებით. ნაციონალ-სოციალისტების დროში „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ ცნება ემსახურებოდა ეუგენური და რასისტული წარმოდგენების რეალიზებას, რის გამოც, პრობლემატურად მიიჩნევა ამ სამართლებრივ სიკეთეზე დაყრდნობა⁵⁴.

ზემოაღნიშნულ იდეოლოგიურ განწყობას აჩვენებს განსაკუთრებით ლეგალურ ნარკოტიკთან, ალკოჰოლთან და ნიკოტინთან დამოკიდებულების შედარება. დასახელებულ ნივთიერებებს შეუძლიათ ჯანმრთელობის დაზიანების და მათზე დამოკიდებულების გამოწვევა და აღნიშნულიდან გამომდინარე საზოგადოებაზე ზეგავლენის მოხდენა. მიუხედავად ამისა, საზოგადოებრივად და კულტურულად აღიარება მოიპოვა თვალსაზრისმა, რომ სრული აკრძალვა მათზე არ უნდა გავრცელდეს⁵⁵. ამაზე მეტყველებს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ბოლოდროინდელი (2017 წლის 30 ნოემბრის და 2018 წლის 30 ივლისის) გადაწყვეტილებებიც, რომლითაც მოხდა მარიხუანის მოხმარების დეკრიმინალიზაცია და შემდგომ ლეგალიზაცია.

სახელმწიფომ არ შეიძლება განსაზღვრული მორალური წარმოდგენები გაატაროს, თუ ცხადად არ არსებობს ნამდვილი სამართლებრივი სიკეთე. ამგვარი რამ (იგულისხმება სახელმწიფოს მიერ მორალური წარმოდგენების გატარება ნამდვილი სიკეთის გარეშე) ლიბერალურ სახელმწიფოში პოლიტიკურად დაუშვებელია⁵⁶.

⁵² *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 153, Fuss. 550.

⁵³ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 153.

⁵⁴ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 154.

⁵⁵ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 154.

⁵⁶ *Pasedach Ch.*, ebenda, S. 154.

11. არარეალური აბსტრაქტულობის დაცვის ობიექტი როგორც სამართლებრივი სიკეთე?

კ. როქსინის თვალსაზრისით, არარეალური აბსტრაქტულობის დაცვის ობიექტი არ არის სამართლებრივი სიკეთე (შეცუტზობჟეკტე ვონ უნგრეიფბარერ ობსტრაკტჰეიტ სინდ კეინე ლეცჰტსგტერ). იგი არაღეგითმურად თვლის აბსტრაქცია სამართლებრივ სიკეთედ განიმარტოს, როცა სინამდვილეში, რეალურად საქმე ეხება ინდივიდუალურ სამართლებრივ სიკეთეებს. ეს პირველ რიგში ეხება „მოსახლეობის ჯანმრთელობას“ როგორც ნარკოტიკული დანაშაულებისგან დასაცავ სიკეთეს. ვინაიდან „ხალხს“ რეალურად სხეული არ გააჩნია, ამდენად „მოსახლეობის ჯანმრთელობა“ სიტყვის ზუსტი მნიშვნელობით არ შეიძლება არსებობდეს. შეუძლებელია სასჯელის მუქარა მიმართული იყოს ფიქტიური სამართლებრივი სიკეთის დაცვისკენ. რეალურად შეიძლება იგულისხმებოდეს მოსახლეობას მიკუთვნებული მრავალი ცალკეული ადამიანის ჯანმრთელობა⁵⁷. მსგავს არამკაფიო სამართლებრივ სიკეთედ მიიჩნევა ასევე „საჯარო მშვიდობა“⁵⁸.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულების თანახმად, ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებასთან დაკავშირებით მხედველობაში მისაღები ერთადერთი სამართლებრივი სიკეთე შეიძლება იყოს მხოლოდ ინდივიდუალური ჯანმრთელობა, ვინაიდან მოსახლეობის ჯანმრთელობა იკუმშება (ეფუძნება) მრავალი ცალკეული ადამიანის ჯანმრთელობად და ამიტომ საბოლოო ეფექტი არის უშინაარსო („ინჰალტსლეერ“). ლიტერატურაში გამოთქმული თვალსაზრისით, მრავალი ცალკეული ადამიანის ჯანმრთელობის ჯამი არ შეიძლება ერთ უნივერსალურ სიკეთედ გამოცხადდეს. სხვაგვარი გაგებით, „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ უნივერსალური სიკეთის დაცვა თვითმიზნად ცხადდება და ამდენად რომელიღაც საზოგადოებრივი მდგომარეობის დაცვა ხდება, რაც ვლინდება იმაში, რომ ნარკოდამოკიდებულება უპირველესად და უმთავრესად აზიანებს მომხმარებელს და აქედან გამომდინარე საზოგადოებაზე

ახდენს გავლენას. მოცემულ შემთხვევაში უნივერსალური სამართლებრივი სიკეთის კონსტრუქცია არა მხოლოდ არასაჭიროა, არამედ დაუშვებელიც, ვინაიდან უნივერსალური სიკეთის ხელყოფა მაშინაც იქნებოდა სახეზე, როცა ინდივიდუალური სიკეთის ხელყოფა სრულადაც არ არის წარმოდგენილი. ლიბერალური სახელმწიფოს კონცეფციის შესაბამისად, სახელმწიფოს სურს ლეგიტიმაცია პიროვნებისგან დამოუკიდებლად, თუმცა უნივერსალური სამართლებრივი სიკეთე უფლებამოსილებას იძენს, როცა იგი ცალკეულ პირთა არსებობის საჭიროებებისთვის არის სარგებლის მომტანი, მაშასადამე, როცა ინდივიდუალურ სიკეთეებს ემსახურებიან. „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ სამართლებრივ სიკეთეს არ შეუძლია ლეგიტიმური არსებობის მოთხოვნა სახელმწიფოს იმ გაგების მიხედვით, რომლის შესაბამისად, „სახელმწიფო არსებობს ადამიანებისთვის და არა ადამიანები სახელმწიფოსთვის“⁵⁹.

12. დასკვნა

ნარკოტიკული დანაშაულისგან დასაცავ სიკეთესთან დაკავშირებით დასკვნის სახით შეიძლება აღინიშნოს, რომ დასაცავ სიკეთედ „მოსახლეობის ჯანმრთელობის“ მიჩნევა, გარკვეულწილად, პრობლემატურია, ვინაიდან არ არის კონკრეტული შინაარსის მქონე და არ იძლევა სისხლისსამართლებრივ დასჯადობის ფარგლების შემოსაზღვრის შესაძლებლობას, რაც განსაზღვრულობის კონსტიტუციურ სამართლებრივ პრინციპთანაც შეიძლება არ იყოს შესაბამისობაში. სისხლისსამართლებრივი დაცვის სიკეთედ „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის“ მიჩნევა ასევე შეიცავს იმის საფრთხეს, რომ სისხლისსამართლებრივად დასჯადად ქმედება გამოცხადდეს იდეოლოგიურ-ფილოსოფიური თვალთახედვებიდან გამომდინარე, რის მწარე გამოცდილებასაც იძლევა ნაციონალ-სოციალისტების მიერ გატარებული პოლიტიკა, რომელიც თანამედროვე ლიბერალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპებს ეწინააღმდეგება. ზოგჯერ „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის“ დაცვის აუცილებლობით არის დასაბუთებული ისეთი ქმედების

⁵⁷ Roxin C., Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München, 2006, S. 28, §2 Rn. 46.

⁵⁸ Roxin C., ebenda, S. 28, §2 Rn. 47.

⁵⁹ Pasedach Ch., ebenda, S. 158.

დასჯადობა, რომელიც დასაშვებადაც მიიჩნევა ადამიანის მოქმედების თავისუფლებიდან თუ პირადი განვითარების უფლებიდან გამომდინარე და რომლის დასჯადობაც წინააღმდეგობაში მოდის კონსტიტუციურ მოთხოვნებთან.

აღნიშნულის დადასტურებად უნდა ჩაითვალოს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ბოლოდროინდელი გადაწყვეტილებები მარ-იხუანის მოხმარების დეკრიმინალიზაციასა და ლეგალიზაციასთან დაკავშირებით.